

BAROMFIAK

MÉHÉSZET ÉS SELYEMTENYÉSZTÉS.

BAROMFI-, MÉH- ÉS SELYEMTENYÉSZTÉSI SZAKKLAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET BAROMFI-, MÉH- ÉS SELYEMTENYÉSZTÉSI SZAKOSZTÁLYÁNAK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ ELSEJÉN.

Előfizetési ára: Egész évre 2 forint.

Szerkeszti: RUBINEK GYULA,
az országos magy. gazdasági egyesület ügyvezető titkára.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, üllői-ut
(Köztelek).

Az országos magyar gazdasági egyesület és a baromfitenyésztési szakosztály tagjai tagdíj fejében és a „Köztelek“ előfizetői ingyen kapják.
A baromfitenyésztési szakosztály tagdíja egész évre 4 frt. — Az orsz. magy. gazd. egyesület tagdíja egész évre 10 frt. — A „Köztelek“ előfizetési ára egész évre 10 frt.

TARTALOM.

	Oldal
A méz értékesítése II.	21
A kacsatenyésztés és annak haszna. H. Dedinszky Adél.	21
Nyári felügyeletések baromfitenyésztőknek.	22
A selyemhernyó begubózása és a gubókkal való eljárás. M. F.	23
Jáva-Mntled baromfitörzs. M. F.	24
Baromfiak a tarlón.	24

A méz értékesítése.

II.

A magyar méhészek I. országos kongresszusa az előbbi cikkünkben idézett határozata végrehajtását az országos méhészeti egyesületre bízván, ennek választmánya egy *mézértékesítő bizottságot* létesített, s felül vizsgálva az ez által kidolgozott mézelárusítási szabályzatot, utasította a tervbevett elárúsító csarnok megnyitására.

A bizottság készítet is egy u. n. üzemekezelési szabályzatot, mely szerint magára vállalja az egyesületi tagok méztermelvényeinek értékesítését s az üzem folyásáról a választmánynak havonta egyszer beszámol. Az áruk kezelése, gondozása egy gondnokra bízva. Az üzemszabályzat részletesen körülírja az eladási árakat, elszámolást és ellenőrzést.

Nagyban és egészben csak helyeselni lehet az országos egyesületnek a mézértékesítés terén eme kezdeményezését s bár helyes alapokra van fektetve az egész intézmény, mindazáltal még sem ment minden hibától.

Szerintünk nagy hiány az egész intézményben az, hogy az apró méhész igénybe nem veheti. Mert a bizottság tekintet nélkül a bejelentett termelvények mennyiségére, hirdetés, elárúsítási, házberköltés, személyzet, levelezés és betárolási költségek részbeni megtérítése fejében évenként 5 frtot szed minden a mézelárusítási csarnokot igénybe vevő méhészről. Ez nagy kamat a kicsinyben méhészkedőre nézve, aki csak 1—2 métermázsza mézet bír eladni. Sőt ezen az összegben kívül a közvetített méz és viasz befolyt árából 6%-ot, az üvegekben való elárúsítás után pedig 10%-ot szed a bizottság. Mondani se kell tehát, hogy főként a kicsinyben méhészkedő igen jól homoralja a bizottság ténykedését, ha ez az ő küldeményét elárúsítja.

Másként áll azonban a dolog a nagyban méhészkedők részére. Ezek befektetési, kezelési költségei a méztermelvény nagy mennyiségben való eladásánál igen megoszlanak és termelvényeik könnyen elviselik a bizottság által szedett százalékokat.

A bizottság meg is kezdte működését. A Központi Vásárcsarnokban egy fiúkét bérelt ki, hol kicsinyben és nagyban egyaránt árusít. A legkisebb mennyiség 1 decziliter: az árak fokozatosan vannak megállapítva, s bizonyára nagyban hozzá fognak járulni ahhoz, hogy legalább a székesfőváros és környékének méz-

fogyasztó publikuma szaporodjék és a mézfogyasztás közkeletivé váljék.

Ezenkívül tervbe vette a bizottság, hogy a méztermelvények külföldre való kivitelét is előfoga segíteni és felkeresi majd a külföldi mézpiacokat. Erre nézve az előmunkálatok megtették s mintegy 600 db mézmustra küldött szét postán Ausztriába, Németországba s főként Svájcba, a hova gravitál a bizottság a magyar mézrel. Külföldi kivitel tekintetében főleg Svájcban lesz lehetséges több mézet elárúsítani, mivel ott a mézfogyasztás igen nagy terjedelmű és a nagybani árak is olyanok, hogy a piacz meghódítása nem fog nehézségekbe ütközni. Svájcba ugyanis a múlt évben Franciaországból 543, Olaszországból 459, más államokból (valószínűleg tengeren tül országokból) 1385 métermázsza méz vitetett be s a bizottság reményli, hogy a svájci piacz egy részét mihamarább elfogja hódítani. Bár sikerülne eme törekvés!

Elismerést érdemlő módon hat közre a bizottságműködésére kakucs *Liebner* József inárcsakacsúsi földbírtokos, aki a székesfővárosban levő e czéla alkalmas pinzehelyiséget raktáru díjtalanul átengedi.

A méz értékesítésünk tehát most már a rendes mederbe kerül valahára.

A mézértékesítést még olyan alakban is, mint a bizottság mostan kezeli, czélszerűbb lett volna a Magyar Gazdák Vásárcsarnok Elátó Szövetkezetére bízni, már csak azért is, hogy e szövetkezetnek megvan a személyzete, helyisége és külföldi üzleti összeköttetései. Ez uton bizonyára több sikert lehetett volna felmutatni, mint a mostani körülményes, kissé nehézes és egyuttal költséges kezeléssel.

Azt hisszük, hogy ez előbb-utóbb be fog következni s az országos egyesület arra az utra fog térni az ő mézelárusítási intézményével, hogy azt, mint a fenti szövetkezet fiókját, ennek kezelésébe fogja adni.

Egyébként, bár mint emberi alkotás, nem kifogás nélküli az alap, melegen üdvözljük, mint olyat, mely egy mezőgazdasági mellékágunk felvirágzását van hivatva elősegíteni. H.

A kacsatenyésztés és annak haszna.

Az összes baromfiak közül a kacsa tenyésztése, ott, ahol arra alkalmas hely van, legjobban fizeti ki magát és pedig első sorban leginkább azért, mert a kacsa az összes baromfiak között az egész évben legtöbb ideig önmaga keresi meg táplálékát, továbbá semmi nemű, csak némileg is élvezhető táplálékot sem vet meg, betegségeknek nincs annyira álvette, mint más baromfi, tehát hasznat hajt anélkül, hogy a tenyésztés sokba kerülne.

De másrészt azért is, mert husa különösen fiatal korban valódi nyencz eledel, tolla-

zata pedig, különösen a fehér kacsáké majdnem egyenértékű a lud tollával.

Hangsúlyozom azonban, hogy a kacsatenyésztés csak ott üzhető haszonnal, hol természetes viz van, legyen az folyó vagy tó, rendelkezésre áll, a hol ez hiányzik, a kacsatenyésztés nem lehet kielégítő, mert a mesterséges tavak, különösen fiatal kacsáknál nem pótolják a természetes vizet. A természetes viz szolgáltatja nekik az álcák, kukacok, különféle vízi rovarokat, ezen kedvencz falatokat, melyeket a tenyésztő a legjobb akarattal sem képes számukra megszerezni, de amelyek fejlődésükköz annyira szükségesek. Ha a tenyésztés kedvtelésből kicsinyben történik, ezeket a speciális nyencz eledeleket hus és konyhai hulladék is pótolhatja.

Tenyésztésre legfeljebb 5 éves korig használandók a kacsák, épp úgy a gácsérok, mint a tojók, 8—10 tojóhoz egy gácsér elegendő.

A kacsatojók már kora tavasszal kezd tojni s egy bizonyos mennyiség tojás lerakása után kotlási hajlamai mutatkoznak.

A kacsatojások kiköltésére némelyek a tyukokon kívül a pulykákat használják, különösen ha a kacsatenyésztés nagyban üzetik s a tenyésztésnél a hustermelés képezi a főcélt. A pulyka a költésére már testének terjedelme által is alkalmas, mert sokkal több tojást képes betakarni, mint a tyuk vagy a kacsa s a pulyka annyira kitartó kotló, hogy gondos kezelés és jó takarmányozás mellett háromszor egymásután is kotol, a két első költést természetesen más vezetőkre bizzák s csak a harmadik, utolsó költés bízatik vezetésére, midőn ezen köteletségének is a legpontosabban megfeleli.

Ki azonban bármely oknál fogva sem tyukot, sem pulykát nem akar a kacsatojások kiköltésére használni, annak a kacsa is elég jól fog kotlani. A vezetésre különben a kacsa a legjobb, mert kicsinyeinek a különféle vízi rovarok kihalászásánál mindjárt jó példával járhat elől, a mit sem a pulyka, sem a tyuk nem képes megtenni.

Egyik baromfitenyésztő, ki a kacsatojásokat rendszeresen a kacsatojókval költette ki, a kacsakotló gondozásáról megjegyzi:

A kotlót a legjobb ellátásban kell részesíteni, különben az állat nagyon lesóványodik és gyakran a fészket is elhagyja; a kotlók különösen szemestakarmányban ne szenvedjenek hiányt, mert, hogy a költéshez szükséges meleget kifejthessék, erre van legnagyobb szükségük; néha egy-egy vízfürdő is jól esik nekik s a tojásokra nézve is hasznos, ha néha nedves tollazattal jönnek érintkezésbe. Sokan azon nézetben vannak, hogy a kotlónak a fészket néhány percnél tovább nem szabad elhagyni, mert különben a tojások kihűlnének és elromlanának. Ezen föltevés a tyuknál is túlzott, még kevésbé indokolt azonban a kacsánál

mert ez tojásait, mielőtt fészket elhagyja, gondosan betakarítja, úgy, hogy ezek hosszabb időn át is megtartják melegüket.

E tekintetben tehát főleg minden aggodalom, s csak azt tanácsoljuk minden tenyésztőnek, engedjen költő állatainak a jól lakásra annyi időt, amennyire szükségük van, és ne sietesse őket fészket felkeresni. Általában a tulságos és minden ok nélkül való gyamoskodás, leskelődés a költő kacsát sokszor annyira elkedvetleníti, hogy a kottlást abba is hagyja.

Legjobb tehát a kottló számára szükséges takarmányt és vizet a fészkek közelébe elhelyezni és továbbra vele nem törődni.

A kottlás utáni 4-ik 5-ik napon a tojások megvizsgálatnak s a termékenyek meghagyásával a terméketlenek kiküszöböltenek. Ezen eljárásnál a legnagyobb óvatosságot ajánljuk, mert a kacsák a fészket illetőleg roppant pedáns, s ha ezt visszatérteben nem találja azon rendben, melyben elhagyta, megeshetik, hogy félhagy a kottlással.

Hát hiszen ez így is van, a gyakorlott tenyésztő tudja azt, miként kell a kottlóval elbánni, nem így áll a dolog a kezdővel, aki lesi, várja az első kacsát.

Tapasztalatból mondhatom, hogy legjobb egyidőben 2 tyukot és 1 kacsát kottlót megültetni s azután a tyuk alóli kis kacsákat vagy azonnal, vagy 14 napos korban a kacsák alá szoktatni és az által vezetetni. A tyúk a kis kacsákat a vízbe nem követheti, ennél fogva gyakran megtörténik az, hogy a kis kacsák eltévednek, elvesznek.

A költés rendszerint 28 napig tart, de néha előbb is kikelt egy-két kacska. Ha a tyúkkal vagy pulykával költetünk, nem kell az előbb kikeltet a kottlótól elszedni, mert ez zavarólag hat a további kottlásra, hanem mind együtt kell hagyni, míg az utolsó is ki nem kelt, még akkor is, ha a kikeltés már 1—2 napja tart. Kikeltésük után a kis kacsák anyjuk melegétől gyorsan megszáradnak.

Kezdetben a kicsinyek éhsége ne okozzon a tenyésztőnek valami nagy gondot, mert közvetlen a kikelés előtt még magukhoz veszik a tojásban található táplálékot, mely egyidőre megővja őket az éhségtől.

Ha kacsával költetünk, akkor a kikelt kis kacsákat a felszáradás után azonnal el kell venni és meleg toll közé helyezni, mindaddig, míg valamennyi ki nem kelt, midőn is az előbb elszedett kicsinyeket is vissza kell adni a kottlóknak.

A kacsának ugyanis megvan az a rossz szokása, a mi ugyan a tulságos anyai szeretetre vezethető vissza, hogy ha néhány kicsinye már kikelt, a többiek pedig késnek, elveszti türelmét, s a már kikelttel a fészket elhagyja, a nélkül, hogy a többiek kikelését bevárná. Az így magukra hagyott tojások azután melegség nélkül tönkre mennek.

Minden, a kacsák körül történő dolgot a legnagyobb vigyázattal kell végezni, nehogy a kacsák nyugalmát zavarjuk vagy elvadítsuk, a gyakori látogatásokat nem szereti, miért is minden főleg zavarástól tartózkodnunk kell.

A kis kacsák felnevelése a kacsatenyésztés legnehezebb és legfontosabb időszaka.

A kikelés után 24 óráig hagyjuk őket az anya melegítő és védő szárnyai alatt, első eledeleül adjunk nekik keményre főtt és apróra vágalt tojást, csalánt, melyet leforrázunk és porhanyósra jól összekeverve adjuk a kis falánkok elé. Zöld eledelenek salátát, gyöngye löherét adhatunk.

Friss ivóvizük mindig legyen, de ne mély, hanem lapos edényben, mert dacára, hogy a kacsák az uszó madarakhoz tartozik, a kis kacsák annyira tehetetlenek, hogy ha mélyebb vízzel telt edénybe esnek, menthetetlenül oda vesznek. 8 nap eltelte után a tojás lassankint kimaradhat a takarmányból, helyette kölest és ha éppen úgy tetszik vágalt húst lehet nekik adni. Igen jó hatású takarmánynak bizonyult

a korpa, vagy zabliszt, főtt burgonya és aludt tejnek a keveréke. A zöldtakarmányt azonban a kacsák a legvágyottabb takarmány mellett sem nélkülözhetik, a fejlődésükhöz felétlenül szükséges. Kezdetben, minthogy a kis kacsák egyszerre csak igen keveset esznek, az etetésnek körülbelül minden 2 órában kell történni.

Ha az időjárás kedvező 2—3 napos korba a kis kacsákat a szabadba, de mindenesetre jól elkerített helyre kibocsáthatjuk, de vigyázni kell, hogy nagyon napnak kitéve ne legyenek, hanem kellő árnyékban meghuzódhassanak. 10—12 napos koruktól kezdve a kacsák takarmányozása durvább eledel is lehet és pedig vastagradarált tengeri, buza, zab, árpa, főtt burgonya, sőt főtt borsó, bükköny tatárkamag is. Később már egész szemeket is etethetünk, előbb azonban ezeket is meg kell nedvesíteni. 3 hetes korukban már teljesen főleg a fiatal kacsákat külön etetni, minthogy ezen korban és ezen túl már ugyanazon takarmánnyal élhetnek, melylyel az öregek. Ha a kacsák gyors fejlődését tartjuk szem előtt, a takarmány mindig elegendő és az állatok izlésének megfelelő legyen.

A kisebb területen, zárt helyen tenyésztett kacsákat zöldséggel, hushulladékkal, mely célra a marhabél és paczal igen alkalmas, bőven kell ellátni, ezenkívül friss vízben, melynek aljára homok hintendő, hiányt nem szabad szenvedniök, miután ellenkező esetben igen sokszor, legyen az télen vagy nyáron, begyeményedést kapnak, melyben eldöglenek. Hogy a szabadban járó kacsák otthonjukat megszokják, szükséges azokat naponta egyszer, télen pedig, miután a szabadban kevés táplálékot találnak, kétszer etetni és eleinte a házhoz terelni őket.

A kacsák hizlalására a legalkalmasabb időszak szeptember és október hava, azonban oly keskeny ólat mint a ludak, nem tűrhetnek el, hanem mindig szabadon kívánnak mozogni, ezért hizlalás alkalmával czélszerű őket nem hízóketrecbe zárni, hanem egy kisebb, szabad területre szorítani. Hizlalás közben naponta adjunk nekik egy mély edénybe friss vizet, melybe zuzott árpa vagy zab, avagy tengeri teendő. Ilyen hizlalási módszer mellett a réce 9—12 nap alatt kövér lesz; ha a rendes hizlási időnél még tovább is hagyjuk a hizlalóba, akkor súlyából veszít. Ha azt akarjuk, hogy a kacsák hús finom fehér legyen, akkor tejbe áztatott buza- vagy árpadarával kell hizlalni.

A hizlalásban levő ketrecben zárt kacsák és szabadon járó kacsák az ivóvíz mellé annyi takarmány, különösen zab adandó, amennyit elfogyasztani képes.

Ezekből láthatjuk, hogy a kacsatenyésztés aránylag a legkevésbé bajjal és fáradsággal jár, mindazonáltal, miként előbb a sorok elején említém, a főkéllékeknek kell lenni, ha pénzügyi eredményt is akarunk elérni s ez a természetes ész közelsége.

H. Dedinszky Adél.

Nyári figyelmeztetések baromfi-tenyésztőknek.

Minden évszakban megvannak a baromfiaknak bizonyos igényei, melyeket a tenyésztőknek szemmel kell tartani, ha hogy baromfiakból hasznot akarnak látni.

Igy nyáron a tyukfélknél elsősorban arra kell ügyelni, hogy mindig tiszta, üde víz legyen előttük. A nagy hőségben inkább képes a tyukféle a takarmányt nélkülözni, mint a szomjúságát eltűrni. Ha módunkban van kutviz és forrás- vagy folyóvíz közt válogatni, akkor az utóbbinak adjunk előnyt, mert ez puhább, jobban old és nem tartalmaz annyi szerves anyagot, mint a kutviz. Ott, ahol a cselédek bálnak el a baromfiival, az a rossz szokás divik, hogy a vizet napos helyre teszik, ahol egészen felmelegszik, a helyett, hogy azt

árnyékos helyre állítanak, a hol még sincs egy a nap hevének kitéve. Már most, ha a nagy melegben a lihegő tyúk vagy csibe inni megy, a helyett, hogy felüdülnék, a meleg víztől még jobban elmelegszik. Tehát árnyékos helyre kell a vizet állítani és azt napjában többször felújítani. A felújításnál az edényt jól ki kell mosni, öblíteni, hogy az alján összegyülemlt nyálka eltávolíttassék, mely nyálka a fertőző betegségeket csak terjeszti.

Magától értetődik, hogy gypes, füves helyek rendelkezésükre álljanak. A füre, vagyis zöldségre nekik most nagyobb szükségük van, mint az év bármely szakában. Erre azért van most nagyobb mértékben szükségük, hogy a szemestakarmány és felszedett rovarok és férgek által okozott hőséget ellensúlyozza.

A kukoriczával való etetést most egészen mellőznünk kell, mert a kukorica hevit és hizlal, már pedig sem heviteni, sem hizlalni most nem a czélunk.

A korai költésű kakasok már nagyok, javában kukorékolnak, és a jércék és tyukok után szaladoznak megbontván a baromfiudvar esendjét. Ezeket a kakasokat ki kell kappanozni, minek többféle előnye van. Ilyen, hogy a kikappanozott kakasoknak nagyobb értékük van, hogy nyugodtan hagyhatjuk őket a többi baromfiival, nem veszekednek, verekednek egymásközt, a jércéket és tyukokat nem üldözik, a husuk jobb ízű lesz és gazdagabban rakódik le. Vagy ha ezt nem tesszük, akkor ajánlatos a fiatal kakasokat külön bekerített helyre elzárni és így a jércéktől és tyukoktól elkülöníteni. Ezek aztán mint szűz kakasok jobban fejlődnek husban és jó sikerrel hizlalhatók.

Az ólak gyakran és alaposan kitisztítandók, mert nyáron a baromfiakat kinző élősdiek jobban szaporodnak, mint a többi évszakokban. A tojófélszékben fel kell frissíteni a szalmát, mert ebben is szaporodnak az élősdiek.

Az előbb mondottak állanak a többi baromfiakra nézve is. Pótlólag még megjegyzem, hogy a pulykák most a tarlókra haszonnal kiereszthetők, hol bőségben találnak ugy mageleséget, mint rovarokat; de csak szép időben, hogy meg ne ázzanak, mert az eső könnyen megárt nekik. Ilyenkor már nagyobbára tul vannak a kritikus időn, azaz már kihányták verességüket, és már augusztusban megjelennek a piacokon, hol mint felséges peccenyét szolgáltatók, drágán elkelnek. Valóban nincsen jobb peccenye, mint egy augusztusi gyenge pulyka.

A ludaknál folytattatik a legeltetés. Akármilyen silány legelővel megelégszenek, mert nagyobb szükségük van a sétára, mint a legelőre. Kivánatos, hogy ezen a legelőn vízhez is jussanak. Több gazdasszony is összeállhat és fogadhat egy libapászort, hazamenet a libacsoportok mind otthonukra találnak. Otthon este maggal megettetnek; a legelőn tele szedték magukat füvel, gazzal, este tehát erőtakarmányt kell nekik adni, amelyet éjszaka megemésztenek. Ahol víz van, ott vízre is eresztjük libáinkat, mert a vízben való uszkálást nagyon szeretik. Azért olyan szépek és kifejtettek a tiszamenti ludak, mert vízre járnak. De óvakodjunk a libáknak és ludaknak elevenen való kopasztásától, mert az a toll, a mit róluk letépünk, nem ér annyit, mint ér azon takarmány, melyet nekik nyújtani kell, hogy kitépett tollaikat kinöveszszék. E mellett még növekedésükben visszamaradnak és tenyésztésre kevésbé alkalmasok, mert silányak lévén, csak silány nemzedéket adnak. Miért nagyok és súlyosak p. o. a pomerániai ludak? mert ezeket sohasem kopasztják elevenen. Este száraz almot találjanak öljükben.

A kacsák bőven takarmányozandók, hogy gyorsan fejlődjenek, ivóvíz, amelyben játszhatnak is, bőven legyen előttük s miután ezt hamar elpiszkolják, gyakran megújítandó. Azon kacsafiókok, melyek nem tenyésztésre szánvák, nem eresztendők a vízre, mert a vízben uszák

közben ugyszólván tornásznak, minek következtében husuk kemény lesz, hanem csak a szárazföldön tartandók. *Grabiezy G.*

A selyemhernyó begubózása és a gubókkal való eljárás.

Midőn a selyemhernyó a 4-ik vedlésen is keresztül ment, úgy közel van már a tenyésztőre a legfontosabb időszak: a selyemhernyó begubózásának időszaka, melynek jól sikerültétől függ fáradságának jutalma.

A tisztaság a selyemhernyótenyésztésnek a legfőbb kelléke; de sohasem kell ezt annyira szem előtt tartani, mint éppen ebben az időben. A selyemhernyó begubózása előtt ürülékét eltávolítja, s ettől a szennytől gondosan meg kell tisztítani, hogy a begubózó állatokra semmi hátrányt se járjon. Ügyelni kell, hogy a hőfok ne legyen nagyobb változásoknak kitéve; legjobb ha a hőmérsék a 17 fok körül van.

Hogy selyemhernyóink a gubózásra érettek, könnyen észrevehetjük rajtuk. Ekkor ugyanis kevesebbet vagy egyáltalán nem esznek semmit, az eddig nyugodt állatok nyugtalanul másznak ide-oda, különösen a rácsozók széléire; a test gyűrűi összehúzódnak; fejüket felfelé emelve tartják; a test puhább tapintatú mint rendesen. Ezeket kivül a színükön változást vehetünk észre, amennyiben testük kékesfehér színe sárgára változik, különösen a test hátsó és alsó részén.

Ha ezen jelenségek csak néhány állaton mutatkoznak, úgy azokat elkülönítjük, a gubózóba, mert mi sem hátrányosabb, mintha a gubózásra érett állatokat ide-oda mászni hagyjuk. Nagyon messze vinne annak tüzetes tárgyalása, hogy miként készítsük elő a gubózó helyet, ha állataink nagy általánosságban már érettek a begubózásra, tehát csak annyit jegyzünk meg, hogy vigyázzunk arra, nehogy a gubózót úgy készítsük elő, hogy csak nagy ügygyel-bajjal etethetünk épenséggel nem tisztogathatunk.

A selyemhernyó a gubózóban nagy általánosságban 48 óra leforgása alatt begubózik s 4-5 nap alatt a gubót teljesen elkészíti. Ekkor a gubó leszedéséhez már hozzáfoghatnánk, de célirányosabb a leszedéssel legalább 8-10 napig várni, mivel nem kell attól tartanunk, hogy a legombolyításra szánt gubókból a pillék kibujnak. Tudjuk ugyanis, hogy a pillék 17-18 nap leforgása előtt nem hagyják oda a gubókat, sőt hűvösebb időben harmincz napig is benn maradnak, tehát éppen ezért főlegesen sietni a leszedéssel.

A leszedésnél mindjárt ki is valogathatjuk azon gubókat, melyeknek pilléit tovább tenyésztés céljára akarjuk felhasználni, azokat a melyeket legombolyításra szántunk, leszedjük, a többit pedig helyén hagyjuk. Hogy mennyi gubót hagyjunk meg továbbtenyésztés céljából, azt tenyésztünk kiterjedtsége szabja meg. Tudjuk, hogy egy lepke 150-300 tojást tojik; ha már most az átlagos középszámot 200-nak vesszük úgy kiszámíthatjuk, hogy mennyi lepkére lesz szükségünk.

Mindkét nemből, him és nőstényből egyenlő mennyiségben hagyunk meg. A nembeli különbséget a gubóról is észrevehetjük, a mennyiben a nőstény gubója gömbölyded, míg a himé vékonyabb.

A kiválasztásnál természetesen figyelemmel legyünk arra is, hogy ne a legselejtebb gubókat hagyjuk meg továbbtenyésztésre, hanem inkább a legszebbeket, a legkeményebbeket. Itt is érvényesül a természet azon általános törvénye, hogy az ivadék örökli szülőjének tulajdonságait.

A leszedés alkalmával a gubók körül levő kócot óvatosan távolítsuk el, vigyázzva, hogy a kőc eltávolításával a selyemszálakat el ne tépjük; az így megtisztított gubókat mindjárt osztályozásnak vehetjük alá s így külön osztályba osztva terítjük szét a tiszta állványokra.

A gubókat vékony, legfeljebb 2" magas rétegekbe terítsük, vigyázzva, hogy ahhoz egér vagy patkány ne férhessen, melyeknek a gubó kedvencz eledelük.

Az osztályozás után rendszeren 4-féle minőségű gubót nyerünk.

Első osztályba a teljesen tiszta, kemény, rendszer alakulása gubók jönnek.

A még teljesen tiszta, foltnélküli, de puhább gubók képezik a második osztályt.

Harmadik osztályuk lesznek a nem rendszer alakulása, továbbá a nagyságuk által köny-

perzelő melegének tesszük ki, mivel a 30-32° meleg a bábokra már pusztító hatása. Ahol azonban ily meleg nincs s mégis ezen módját alkalmazzuk, úgy könnyen azon kellemtelenség érhet, hogy a lepke kibujik.

A forró levegővel való fojtás, az eljárás egyszerűsége folytán előnyös, de rovására kell írni, hogy alkalmazásánál a selyem fényét és élénk színét veszti.

A forró vízgőzzel való fojtás is igen egyszerű. Nagy üstben a vizet a forrásig fölmelegítjük s ekkor a gubóval telített rostát, melyet pokrócczal terítünk le, ráhelyezzük s így teszünk ki a forró vízgőz hatásának. A viznek folyton forrásban kell lenni. 2-3 óra után egy-két gubót felvágunk próbaképp, hogy a báb elpusztult-e már. Ha igen, akkor a gubókat szárításnak kell kitennünk, mivel könnyen megpenészesedhetik. Ezen eljárás hátránya az, hogy nem kerülhetjük el a mézgaanyagot, mely a gubó selyem szálait összetartja, felolvadását mi által a gubók értéke tetemesen alább száll.

Ezen eljárásnál, ha a gubók között kettős gubók is vannak, azokat mindig a rosta legalsó részére kell tenni, mivel keményebbek, vastagabbak s így nehezebben járja úgy is át a vízgőz, míg a tetejére a puhábbak jönnek.

A kemenczében való elfojtás is egyszerű, de legkevésbé ajánlatos módja a bábok elpusztításának. Ez úgy történik, hogy a bábokat vagy tiszta zsákokba vagy kosarakba rakva, a forró kemenczébe helyezzük s elzárjuk. A zsákokat ne töltsük tele, hogy azután egyenletesen oszthassuk el a gubókat a zsáokban.

Ezen eljárási mód nem ajánlatos azért, mert a sütőkemenczében a kellő hőmérséklet sohasem állítható elő; vagy túlságos nagy a hő, vagy alacsony. Ha a kelle ténél nagyobb a hőmérséklet, úgy a gubó selyemszálai törekenynyé válnak, miáltal igen nagy veszteség érhet bennünket a gubók elérteletelenedése folytán. Ha a hőmérsék alacsony, úgy a bábok nem fojtanak el tökéletesen s beállhat az

az eset, amit már a napsugarak hatásának kitett gubóknál említettem, hogy a bábok egyrésze lepkévé fejlődve a gubóból kibujik. A kár így is tetemes lehet.

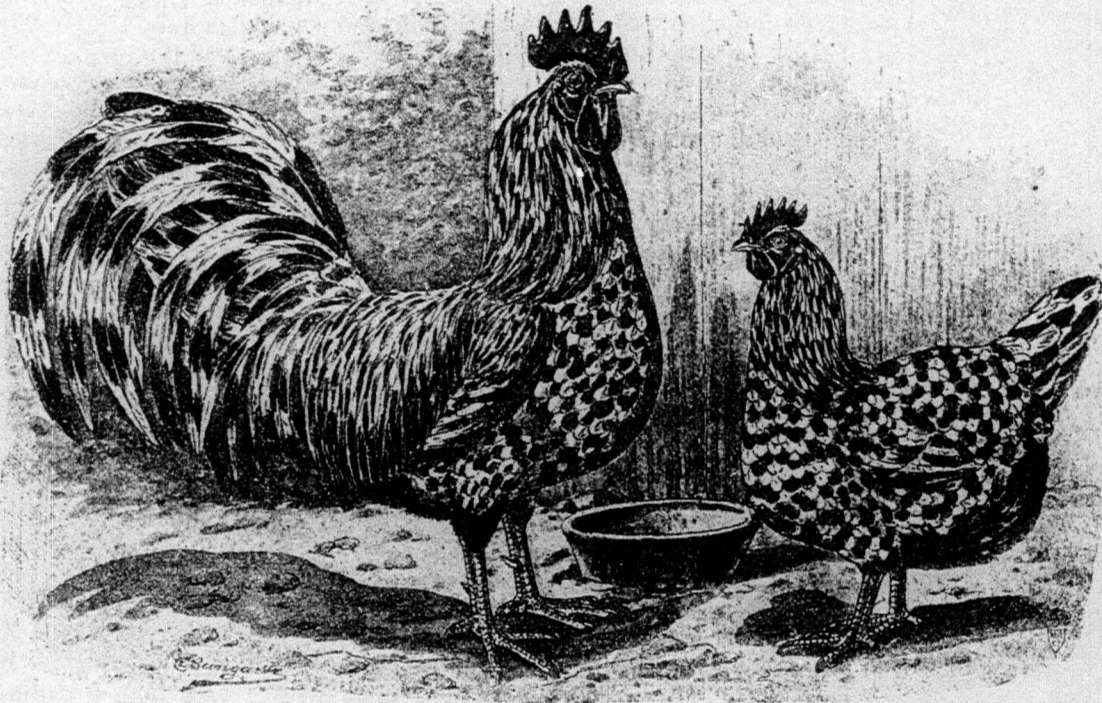
Egy esetben lehet csak ajánlatos a forró kemenczében való elfojtás, akkor t. i. ha a bábok előreláthatólag soká hevernek eladatlanul. Ugyanis ezen eljárás mellett a bábok teljesen elszáradnak, miáltal a gubók tovább tarthatók.

Nagy és okszerűen kezelt selyemtenyészetekben a felsorolt eljárások közül egyet sem alkalmaznak, hanem ezekben egy külön szerkezetet használnak, mely kénfüsttel öli el a bábokat. *M. F.*

Jáva-Mottled baromfitörzs.

A jáva-baromfi, melynek leírását jelen soraimban nyujtom és melynek jól sikerült rajzát mai képünkben bemutatjuk, kétféle színváltozatban fordul elő. Ezen két színváltozat a tiszta fekete és a fekete fehérrel tarkozott, mely utóbbit az amerikaiak, kik ezen fajta tenyésztését legjobban üzik, mottled néven ismerik s tulajdonképpen ezen névvel jelölt baromfi fajtát ábrázolja képünk.

A mi a jávafajta külső formáját illeti, legjobban fogalmat alkothat magának mindenki,

Jáva-Mott led kakas és tyúk.

nyen felismerhető dupla gubók, melyeket több selyemhernyó font.

Végre a negyedik osztályt a foltos gubók teszik, melyekben a báb elhalt s kifolyt, miáltal a selyem egy helyen barna folyadéktól átivódott lesz. Ezek nagyon csekély értékűek, éppen foltosságuknál fogva. Ha tehát az osztályozásnál nem vagyunk óvatosak, úgy könnyen megeshik, hogy a tiszta gubók közé ily foltosak is kerülnek s legtisztább selymü gubóinkat is bepiszkitják, miáltal elértéketlenednek.

Az osztályozás után, ha a selyemgubó-beváltó intézet közel van, úgy most már elszállíthatjuk oda.

A mi a szállítást illeti, azt ezélszerűbb kosarakban eszközölni, mint kocsin, mert a rázásnak nincsenek úgy kitéve s így sértetlenül, teljes épességben juttathatjuk rendeltetési helyére.

Ha azonban a beváltó intézet tőlünk távolabb esik, úgy még egy fontos munka, a báb elfojtása van hátra.

A báb elfojtása többféle eljárás szerint történik. Néhol forró levegővel, másutt forró vízgőzzel pusztítják el a bábót, míg a kisebb tenyésztőknél a kelterjedtebb módja a báb megölésének a kemenczében való elfojtás.

A melegebb égöv alatt az eljárás nagyon egyszerű, elég, ha egy pár napig délben a nap

ha általánosabban ismert elterjedtebb baromfi fajtával hasonlítom össze.

A jáva nagyságára nézve, a jól kifejtett Plymouth-Rock-baromfiival egyenlő, de ennél mélyebb; test formájára, külső jellegzetességére nézve a híres angol Dorcking-hoz hasonló, melyhez husának izletessége is legközelebb áll.

A mi egyéb külső tulajdonságait illeti, megemlíthetjük, hogy taraja rendszeren kicsiny, csőre sárgás színű, rövid. A kakasnál, melynek szép lobogó farktollazata van, ugyanily külső mértékadó.

A jáva-mottled tyuknak tulajdonságairól s gazdasági hasznosságáról egy kitünőnek ismert amerikai tenyésztő a következőket írja:

A jáva kakas szép és nagy állat, egyik nagy előnye, hogy gyorsan fejlődik s mint pecsenye elsőrangú; mély és telt mellű. A mottled feketefehérrel tarkázott s ugyanoly tulajdonságokkal van felruházva, mint a fekete. Ezen fajtát én évek hosszú során keresztül tenyészttem és jobbnak találtam, mint a többi ismertté lett szárnyas fajtát. Jellegükben állandóak és többet tojnak, mint az eddig elterjedt amerikai fajták: a Plymouth-Rock és a Wyandott.

A jáva nagyon szelid; egyesíti magában a hasznosat a széppel.

Minden dicsérő szónál jobban dicséri e fajtát baromfiudvarom. Jó törzsem van és nincs nagyobb költségem, mintha rosszat tartanék, a jó mindig a legolcsóbb. Azon meggyőződéssemnek adok kifejezést, hogy a jáva az itteni nagyobb tenyésztőknél hamar el fog terjedni, kiszorítja helyökből a mostani törzseket, melyeknél határozottan jobb.

A tarka jáva — mottled — inkább kedvelt, mint a fekete, mert tetszetősebb; de egyesek előszeretettel tenyésztik a feketét. A tarka jáva tenyésztése már azért is ajánlatosabb, mivel a fekete színű könnyen összetéveszthető a jáva rokokótörzseivel.

A mi e fajtának felnevelését illeti, az semmi nehézséggel sem jár; ha megkivánja is a gondos nevelést, az intenzív táplálást, kényesnek azért éppen nem mondható.

Ha a jávatörzs tenyésztésére határozzuk el magunkat, úgy első gondunk legyen, hogy a költésre szánt tojásokat elismert jó tenyésztőtől szerezzük be; ezen tojásokat jól és szorgalmasan ülő tyukok alá helyezzük; a kikelt kis jóságokat tágas ládába vagy tágas, világos, száraz istállóban tartjuk.

A kikéltést követő első két hétben legjobb eleségük a friss hangyatojás és a hántolt köles; adhatunk a kis csirkéknek ezenkívül tejbe áztatott fehér kenyeret is.

Az eleséget jól gyalult deszkatablán nyújtjuk.

Az első két hét elmúltával főzött, jó apróra vágott marhaszív képezheti eleségüket, egy kevés hántolt kölessel és zabbal vegyest. Kevés árpa sem fog ártani a kis csirkéknek.

Ha az első két hétben ajánlatos friss hangyatojásoknak híjával vagyunk, úgy ezt tojás- és tejből készült pogácsával helyettesíthetjük, melynek készítése módja a következő: a tojás sárgáját a fehérjével egy edényben jól összehabarjuk s ehhez forró tejet öntünk. Miután a tojás alkotórészei a tejjel cseppfolyós, de azért mégis némileg összetartó anyaggá egyesültek, mely anyagot vászonba töltjük és jól kinyomjuk. Ezen anyagból aztán pogácsákat formálunk, melyeket erős nyomás alatt hagyunk kihűlni.

Ezen pogácsát finomra vagdalva, egy kevés zölddel keverve, tízennégy napig adagoljuk, éppen mint a hangyatojást, melynek helyettesítésére szolgál. A pogácsát meleg időben mindennap frissen kell készítenünk, hogy meg ne savanyodjék.

Ezen pogácsához, ha már a csirkék egy hetesek, fehér lisztet is keverhetünk, hogy terimésebb legyen az eleség.

A csirkék okszerű felnevelésének szabályait röviden összefoglalva: adjunk jó tápláló

eleséget, gondoskodjunk tiszta és meleg helyről, óvjuk a ragadozó ellenségektől és káros befolyásoktól.

Ezek betartása mellett a csirkék elhullása a legkisebb számra redukálódik és a rájuk fordított fáradságunk gazdagon meg lesz jutalmazva. M. F.

Baromfiak a tarlón.

Kérdés: Olvastam valahol szállítható baromfiokról, melyekben a baromfit a tarlóra lehet vinni, de a részletekre nem emlékszem. Kérnék szíves felvilágosítást.

Felelet: Igen czélszerű szállítható baromfiót vagy jobban mondva kocsit lehetett látni a múltévi ezredéves állatkiállítás baromfiállításában. Ez a Hauer-féle baromfiól, mely egy kerekre szerelt deszkabarakokból áll, melyet igáserővel a tarlóra legelőre lehet kivontatni s ott az állományt a megfelelő lépcső vagy létrafokkal elatott ajtón széteresztetni lehet. Egy-egy kocsiiban annak nagyságához képest 100—150—200 baromfi fér el, léceken, ülőn, rudakon. Sőt tojó fészkeket is lehet bent a bódében fölállítani, úgybogy ha megfelelő felügyelettel gondoskodás történik, egész nyarat és őszt kint töltheti az állomány a legelőn, hol elhullott magvak, rovarok, álcák, hernyók és egyéb férgek bőven szolgálnak táplálékul. Az ekként tartott tyukok korábban kezdik a tojást, hízékonyabbak, husuk izletesebb s ami szintén nem mellékes — tartásuk sokkalta kevesebbe kerül, mint hogyha a gazdaságban, a major udvarán tartanók őket. Nem megvetendő előny az sem, hogy a baromfiak elhullatott ürüléke is hatékony trágyát szolgáltat annak a legelőnek vagy tarlónak, melyen tartják az ily mozgatható baromfiót, melyet az ács vagy a falusi asztalos olecsón előállít.

KÜLÖNFÉLÉK.

A tojáshej áthatóságáról. Lucet courtineti állatorvos a Revueben közli azon megfigyeléseit, a melyekből kitűnik, hogy a tojáshej semmiesetre sem védi meg a tojás tartalmát a külső befolyások, a bacillusok behatolása ellen. Megfigyeléseit az alábbiakban adjuk: Egy molnár 100 kacsoját akart kiköltetni, s csodálkozott azon, hogy a kötelességtudó, szorgalmasan ülő egészséges kacsa alatt 20 tojás kelt csak ki. A ki nem költött tojások alapos vizsgálata után észrevették, hogy a légkamara fölött a tojáshej egy fekete pont van, midőn a tojást feltörték, akkor tűnt csak ki, hogy ezen fekete pont a tojásban vegetáló penészgombától eredt. A tojások kellemetlen szaguk és egész elhaltak voltak. Ezen penészgomba az *Aspergillus fumigatus* volt. Itt nyilvánvalóvá lett, hogy ez a szalmától eredt, melyre a tojások rakva lettek, mivel a szalma egész telides-teli volt ezen penészgombával. Lucet kiderítendő, hogy hogyan jutott a penészgomba a tojás belsejébe, különböző kísérletet végzett. Először is tíz tyuktojást dörzsölt be ily spórákkal, s ezt vattára helyezte, mely ugyancsak tele volt szórva spórával s így vetette alá a kiköltésnek. Az eredmény az volt, hogy mind a tíz szépen kikelt. Egész ellenkező eredményre jutott, midőn ezen spórák nedvesség vagy zsír behatása alatt voltak, a penészgombamycelium fonalait könnyen boesátotta a tojáshejön keresztül, s így nyilvánvaló lett, mily uton jutottak a fentemlített kacsojásokba is a gombabacillusok. Ugyanis a kacsá fartollazatának erős zsirosága volt az oka, ezen proceszus végbemenetelének, a mely zsiroság folytán ezen spórák vegetálni tudtak, s myceliumfonalait a tojáshejön keresztül boesátották. A baromfitenyésztők ebből azor praktikus tanulságot vonhatják le, hogy tisztátalan vagy penészes anyagot a kiköltendő tojások alá ne tegyenek.

A tojásolaj. A tojást ismerjük mint élelmi szert, mint különféle iparok anyagát, de kevésbé ismeretes annak kozmetikuma. Ugyanis a tojásolaj azon sajátossággal bír, hogy a haj őszülését késlelteti. Nem hogy a már ősz haját megfesti, de mikor őszülni kezd, akkor jön meg a szerepe. A haj ugyanis azért őszül, mert a hajcsővekben a pigmentum elhal. Ezt az elhalást késlelteti a tyuktojásolaj használata, melylyel a haját bekenjük. A már ősz haját a tojásolaj — mint előbb volt szó — nem festi meg, de az őszülő haját megakadályozza a további őszüléstől. Ez a tojásolaj úgy nyeretik, hogy a keményre főtt tyuktojás sárgája kiszajtolatik, a mi a sajtolás közben kicsépe, az képezi a tojásolajat. A kinek nincs hozzá való tojása, az a legjobban teszi, ha a gyógyszerárban készített a tojásolajat. Megjegyzendő, hogy a hidegen sajtolt tojásolaj hatásosabb, mint a melegen sajtol.

A szalmakasokról. Mióta annyiféle szerkezetű kaptárt ajánlanak a méhészközönségnek, lassanként fogyatkozik a kasban való méhészkedők száma. Nagyból méhesekben helyén való is, hogy a keretes, mozgatható kaptárokrá térjenek át, mert ekként sokkal jövedelmezőbb logalkozássá válik a méhészkedés. Azonban azok a kis méhészek, kiknek sem idejük, sem alkalmuk nincs arra, hogy az újításokkal megismerkedjenek, a kik nem olvasván szakközleményeket, a mozgatható kaptárokrá való áttéréssel eddig biztosított kevés jövedelmüket is kockára teheték, sokkal helyesebben cselekednek, ha a kasban való méhészkedésnél maradnak. A kasos üzem előnyeit egy régi méhész a következőkben állította egybe: A kas előállítását kevésbe kerül; a szalma rossz hővezető levén, a méhek erősen kihúzzák a telet, nem satynulnak a törzsek; a szalmakas éppen a fönti tulajdonságánál fogva a nedvességnek is erősen ellenáll, a szalmakasban a méhek korábban rajzanak, erősebb rajokat eresztenek; a szalmakasnak kevesebb hely kell, vele jobb legelőre vándorolni könnyebb. A kassal való méhészkedés kevesebb munkát, fáradságot igényel; végül a szalmakas mozgatható szerkezetűvé is átalakítható, ha alája, vagy melléje ládikát helyezünk el. Mindeme jó tulajdonságok azonban nem zárják ki azt, hogyha a méhészkedés ideje szakértelme és anyagi ereje meg van, át ne térjen a ingó szerkezetű kaptárokrá való méhészkedésre, mely kétségtelenül jövedelmezőbb, ha több munkával, bibelődéssel jár is.

A méhek júliusban. Ahol jó méhlegelő áll rendelkezésre, ott a méhek még júliusban is rajzanak. Különösen azon vidékeken, hol a pohánka virágát bőven találják méheink. A felső vidékeken sok helyen még csak most kezdődik a rajzás, itt tehát még műrajokat is lehet készíteni, ha lépkészletünk még nem fogyott el, ennek felhasználásával nagyban elő lehet segíteni a júliusi rajok gyors kifejlődését. Ebben az időben van leginkább nagy szükségük a méheknek a vízre, ha tehát folyóvíz vagy patak nem volna közelben, gondoskodnunk kell arról, hogy lapos üveg vagy tányérkában, amelyek a méhes előtt állítatnak fel, hozzájuttassanak a vízhez. Azon anyatorzsek, melyek rajoztak, valamint az utórajokat és egyáltalán minden fiatal anyával bíró törzset meg kell vizsgálni, vajjon nem vészett-e el az anyja és megtermékenyült-e s ha e tekintetben hiányt fedeznénk fel, rögtön gondoskodnunk kell a hiány pótlásáról. Ha az ilyen törzsek elűzték már a heréket, akkor anya tekintetében rendszerben vannak és a megvizsgálás nem szükséges. Aki teheti, az vándoroljon méheivel; ez mindig kifizeti magát. Ha feltűnően hanyatlana a nordás, akkor főképp a gyengébb törzsek szemmel tartandók, mert az ilyeneket folyton kerülgeti a rablás veszélye. A röplyuk szükítendő. Ilyenkor szokott jelentkezni estenkint a halálfeji pillangó; ezen a veszedelmes méztolvajon is csak röplyuk szükítéssel lehet kifogni.

Az orsz. magyar gazd. egyesület tulajdona.